

I GLEDA MORE

**PRIČE O ANTIČKIM JUNACIMA ISPREPLETENE STIHOVIMA
HRVATSKIH PJESNIKA O MORU**

Uloge:

ENEJA.....	Bartol Borenić
ASKANIJE.....	Janko Petar Bošnjak
DIDONA	Luna Borucinsky
MENELAJ.....	Niko Čović
HELENA.....	Emma Galogaža
ODISEJ.....	Ivan Jure Zagar
NAUSIKAJA.....	Ana Kardum
MENDA.....	Olga Jerković Perić
VOLTISSA.....	Ruta Špoljarić
KALIJA.....	Aaron Bišćević

Proljeće 2016. godine

I GLEDA MORE

M: θάλασσα, πόντος, πέλαγος...

Ž: θάλασσα, πόντος, πέλαγος ... (počinju kad mladići izgovore πέλαγος)
(triput, kontinuirano, pjevno, šumno)

SVI: *I gledam more gdje se meni penje* (Josip Pupačić, MORE)

i slušam more d o b r o j u t r o v e l i

Ž: *i ono sluša mene ja mu šapćem*

d o b r o j u t r o m o r e kažem tiho

pa opet tiše ponovim mu pozdrav

M: *a more sluša sluša pa se smije*

pa šuti pa se smije pa se penje

SVI: *i gledam more gledam more zlato*

(nakon recitativa glumci zauzimaju svoja mjesta i formiraju „pozornicu“ za prizore koji slijede; svi se moraju dobro vidjeti, ne smiju zaklanjati ljude iza sebe)

JURE

EMMA

AARON

LUNA

BARTOL

ANA

JANKO

RUTA

NIKO

OLGA

Niko: Morem su grčki junaci stigli nadomak Troje da Helenu Menelaju vrate i plijen sjajan osvoje. I mišljahu da će brzo pobijediti, slavu steći, lađe okrenuti, u svojim palačama k'o pobjednici čašćeni biti.

Olga: No, dugih je deset godina trajao rat čiji je kraj Trojancima donio očaj i suze .

Ana: I priča more tisućama ljeta o ljubavi i tuzi, o propasti i bijegu.

Dubine kriju tragove stradanja, valovi raznose priče o slavi!

Ruta: Je li vrli Eneja (pokazuje ga rukom pa opet gleda prema publici) ikada pomislio da će i njemu i ocu sinu i mnogom drugom Trojancu pučina donijeti spas?

(Eneja velikim koracima, vukući Askanija dolazi do prednjeg dijela pozornice)

Eneja: Trči, Askanije, brzo na lađu, vjetrovi će nas odvesti u sigurniji neki kraj!

Askanije: Pa kako, zar odmah? Bez majke, bez prijatelja, bez ukopa naših dragih?

Eneja: Hrabar mi, sine, budi! I moje je srce puno tuge i jada, ali sudbina je naša preživjeti i ime nesretne Troje sačuvati i raširiti.

Askanije: Vjeruješ da ćemo ponovo imati dom?

Eneja: I ti ćeš i sinovi sinova tvojih vidjeti buduće dane!

Emma: Do Krete ih bacahu vjetrovi, a zatim i do afričke obale...

Ana: ...do Kartage gdje Didona ih plemenita prima (Didona kreće preme Eneji, smiješi se, pruža obje ruke, a on ih prima), daje im hranu i piće...

Olga: ...a Eneji i srce svoje! (puštaju ruke)

Didona: No, sudbina je daleko od mene Eneju odvesti htjela. Srce mi slomi, bez pozdrava ode...

(govoreći izlazi iz svog polukruga i polako se vreća na svoje mjesto, kad dovrši tekst pogne glavu)

(dok Niko govori, Eneja i Askanije preko sredine pozornice izlaze iz kruga, idu naprijed)

Niko: ...i Lacij će, valima tirenskim pljuskan, pružiti novi mu dom!

Eneja i Ask. : *Danas je vjetar donio miris bora* (O. Vukoja, ***)

(Eneja za vrijeme izgovaranja prvog stiha drži ruku na Askanijevu ramenu)

Eneja: *more me zove*

Eneja: *Plovi, plovi, moja lađa,
U koj' godijer kraj;
Ja ti cilja još ne nađoh,* (Petar Preradović, MOJA LAĐA)

Sama cilj si daj!

*Uzdaj se u vjetra volju
I valova bijeg,
U budućnost gledaj bolju
K nebu digni stijeg!*

(sigurnim korakom vraćaju se Eneja i Askanije na svoja mjesta)

Jure: Jedni su plovili tražeći gostoljubivo kopno...

Aaron:...a drugi se nakon desetljeća pod Trojom i u samoj Troji
vraćahu kući davno ostavljenoj i kćeri već odrasloj.

(dok Aaron govori, Menelaj i Helena stižu do prednjeg dijela pozornice, on sporije;
pogledaju se mirno, šutke, a zatim se napola leđima okrenu jedno drugom;)

Ruta: More bijaše uzburkano kao i srca Menelaja i Helene dok
zajedno plove.

(recitiraju glasno, ali i uplašeno, strepeći i bojeći se ponovnog zajedničkog života)

Menelaj i Helena: *Uzdišu vali*

(Dobriša Cesarić, *PJENI SE MORE*)

*- Pjeni se more -
Pred njim smo mali
- Pjeni se more -
Pljuskanjem budi
Čežnje i žudi
Godina ludih
- Pjeni se more.*

Helena: *Što me to boli?*

*- Pjeni se more-
Da l' me još voli?*

Menelaj:

*- Pjeni se more –
Sve što imadoh
Ljubavi dadoh,
Poražen padoh
- Pjeni se more.*

Ruta: Nesretni je Menelaj nakon oluje zaboravio bozima prinijeti žrtvu..

Aaron: ...i kažnjen je sedmogodišnjim lutanjem obalama Azije i Afrike.

(Menelaj i Helena zajedno mirno odlaze na vrh pozornice)

(Aaron i Jure za to vrijeme zamjenjuju mjesta.)

(kad Luna počne recitirati, Bartol i Janko krenu prema njoj, stanu kad su oko tri koraka udaljeni od nje)

Luna: *Vjetar je ustao na moru
i ušao u pinije
i reko dva sloga svakom boru
i stresao glicinije.*

(Tin Ujević, VJETRIĆ NA MORU)

(priđe Bartolu i Janku, Bartol počinje recitirati)

Bartol: *Digao se miris od vala
kud god je vjetar dunuo,
i prigušen ćuh sa žala
sanjar je osluhnuo.*

Janko: Ipak se sreća nasmiješila pa od ušća plodnoga Nila doploviše do grčkoga kopna.

Luna: *Govori vjetar u more
i čuju ga delfini,
čuju ga preslatke gore
i plavet u pozadini.*

(Tin Ujević, VJETRIĆ NA MORU)

Ruta: Hrabrog Menelaja i lijepu Helenu Sparta je ponosna primila, a k nama je glas o domišljatom Ateninom ljubimcu stigao.

Bartol: Najdulje je podnosio muke i kazne lukavi, hvalisavi Odisej. Deset je godina nakon propasti Troje trpio oluje i kušnje, gubio prijatelje, mornare i plovio dalje – sanjajući Penelopu, sina i Itaku.

Odisej: *S dvije ruke umjesto vesala, ja lađar veslam* (Josip Pupačić,
Ovo more, koje gori, rukama preveslavam. U VRIJEME PRISTAJANJA)
Dime se valovi; režu me bridovi svjetla.
Daleka je obala.
I tražim luku na dalekom obzoru.
Začadale mi kosti ištu odmora.
Daleka je obala.
Umorilo me more, napušta me moć veslanja.

(recitira umorno, klekne kod stiha *Začadale mi kosti...*;
iscrpljen legne nakon zadnjeg stiha)

(dolazi Nausikaja, u pratnji su Emma i Luna)

Nausikaja: Gledajte, stranac na žalu leži!

(sagne se, klekne, ispituje ga)

Tko si, nesretniče? Odakle si na feačku obalu stigao?

(Odisej se pridiže)

Odisej: Ogrni me, plemenita djevojko, čistom haljinom i povedi me
roditeljskom domu. I sve ćeš o mom stradanju doznati.

(Nausikaja pokretima naređuje pratiljama da stave na Odiseja čistu
haljinu; pomažu mu dok nesigurno hoda, stanu blizu početnog
Nausikajinog mjesta u polukrugu)

(N. se vraća na prednji dio pozornice, ganuto priča)

Nausikaja: O, jadna li Odiseja! Što ga sve snađe! Priznao je da se
nevoljko otputio preko mora, u Troju, ostavivši mladu ženu i
sina. Pamti krvave borbe, ali i svađe i nesloge Grka pod viso-
kim zidinama Troje. Priča o drvenom konju kojim su Grci pre-
varili neprijatelje, uvukli se u Prijamov grad te požarom i mačem
završili desetogodišnji rat.
I nisu te muke bile dovoljne – lutao je morima još deset godina,
oslijepivši Kiklopa, bacan Posejdonovom srdžbom.
No, iskušenja su njegova pri kraju. Lađa mog oca Alkinoja
prebacit će ga zorom na Itaku.

Niko i Bartol: *O, more, more u večeri blagoj* (Gustav Krklec, DANI NA JADRANU)
slobodno more mirno poput ulja
vraća se junak na sanjanu ltaku
sa srcem punim rana i dragulja.

(sjednu svi osim Aarona, Olge i Rute. Dok su Niko i Bartol recitali, one su se povukle na desni rub pozornice. Aaron se s gornjeg lijevog ruba, jako polako, mjereći i zapisujući kreće naprijed, prema sredini)

(Niko i Bartol sjednu na sredinu vrha pozornice)

Luna: Odisej se sretno vratio kući, a priče o plovidbama i junacima prenosile su se s koljena na koljeno.

Janko: Nakon dugih stoljeća na jadranske su otoke stigli pravi, živi Grci, ne oni iz priča.

Niko: Osnovaše Pharos, počeše dijeliti zemlju, upoznavati domaće stanovništvo.

(Voltissa desnom rukom drži Mendinu lijevu i žure prema sredini prednjeg dijela pozornice)

Menda: Kamo me vučeš? Zašto tako žuriš, Voltissa?

Voltissa: Otac me poslao na imanje s ručkom za težake.
Obavila sam to, nahranila ih pa rekoh – malo ću i smilje i lavandu pogledati.

(Kalija ih je spazio, pogledava prema njima, glumeći da piše)

Menda: Ali više nego smilje mladog ćeš Kaliju gledati! Zato si me dovukla u polje!

Voltissa: A lijep je i pametan i učen – gledaj kako mjeri naše polje!

Menda: Ahaaa, a sigurno misli da bi komad mogao dobiti kao tvoj miraz! Idemo, znaš da ne smijemo pričati s Faranima!

(Kalija stiže do njih i vedro pozdravlja)

Kalija: Zdrava bila Menda, zdrava bila Voltissa! Čime se danas, vrijedne kakve jeste, bavite? (Menda se duri i šuti)

Voltissa: Bilja treba ubrati, a imam i hladne vode. Hoćeš li piti?

Kalija: Iz tvoje ruke uvijek! A kad se tvoj tvrdoglavi otac i moj stari Sosija priviknu na život na istom otoku i njima ćemo vodu i vino za istim stolom nuditi!

Janko: *Žuka cvate, bogat bokor žuti*
 a čempresi vrhove krive

Djevojke: *Ovdje je dom i terasa,
a laste u bilju se kriju,
i laste zvučna glasa
u palmama gnijezda viju.*

Svi: *Vjetar mirise širi
na oblake što plaše,
i miriše i miri
na blažene glave naše.*

(naklon)

8

